

საქართველოს მაკროეკონომიკური გამოწვევები მსოფლიო პანდემიის ფონზე

ბორის ჭიჭინაძე

ეკონომიკის დოქტორი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლექტორი, საქართველო
borkach@mail.ru

საკვანძო სიტყვები: მთლიანი შიდა პროდუქტი, ექსპორტის და იმპორტის სტრუქტურა, საბადასახადლო ბალანსი, ფისკალური პოლიტიკა, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები.

J.E.L . clasification: E0, E6, K2.

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია კორონავირუსის გავრცელებამდე საქართველოს საერთო მაკროეკონომიკური მდგომარეობა. მსოფლიოს პანდემიის პირობებში, აღნიშნულია იმ რისკების შესახებ, რის წინაშეც ამჟამად დგას საქართველოს ეკონომიკა. განსაკუთრებით გამახვილებულია ყურადღება იმ ნეგატიური ეკონომიკური მოვლენების შესახებ, როგორცაა: უარყოფითი სავაჭრო ბალანსი, ეკონომიკის დოლარიზაციის მაღალი ხარისხი და ლარის გაცვლითი კურსის პრობლემები. წარმოდგენილი ანალიზის საფუძველზე საქართველოს მთავრობის მისამართით შემუშავებულია შესაბამისი რეკომენდაციები.

შესავალი

კორონავირუსის შედეგად გამოწვეული რთული ეკონომიკური მდგომარეობის შესამსუბუქებლად მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყნის მთავრობებმა და ცენტრალურმა ბანკებმა კოლოსალური თანხები გამოყო. შექმნილ მდგომარეობას ართულებს ის, რომ ჯერ კიდევ უცნობია იქნება თუ არა ვირუსის აფეთქების მეორე ტალღა. მსოფლიოში ამ კუთხით შექმნილია არაორდინალური და რთულად პროგნოზირებადი მდგომარეობა. საერთაშორისო

ორგანიზაციები, ისეთები როგორცაა: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი, ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი, აზიის ბანკი, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია და სხვები, პროგნოზს ვერ აკეთებენ შექმნილ მდგომარეობასთან დაკავშირებით და ვერ სთავაზობენ შესაბამის რეკომენდაციებს ქვეყნებს, მაშინ როცა ასეთი რეკომენდაციები სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია, განსაკუთრებით განვითარებადი ქვეყნებისთვის. პერსპექტივას ბუნდოვანს ხდის, ის რომ ეკონომიკის დარგში ნობელის პრემიის ლაურეატებიც არ აკეთებენ პროგნოზს შექმნილ არაორდინალურ მდგომარეობაზე და არ სთავაზობენ შესაბამის სამოქმედო გეგმებს მსოფლიო ქვეყნების მთავრობებს. გამომდინარე აქედან ჯერ კიდევ უცნობია უახლოეს მომავალში თუ რა სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების წინაშე აღმოჩნდებიან ქვეყნები აღნიშნული პანდემიის ფონზე. საჭიროა საქართველოს მთავრობამ მსოფლიოში შექმნილი რთული და არაპროგნოზირებადი ეკონომიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით ადგილობრივ სამეცნიერო და ინტელექტუალურ რესურსებზე (მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, უმაღლესი სას-

წავლებლები, ეროვნული კვლევითი დაწესებულებები და სხვა) დაყრდნობით მოამზადოს ქვეყნის განვითარების როგორც მოკლევადიანი, ასევე გრძელვადიანი სტრატეგიები, რომლებიც ორიენტირებული იქნება ეროვნული მეწარმეობის განვითარებაზე და იმპორტჩანაცვლებითი პოლიტიკის ცხოვრებაში გატარებას შეუწყობს ხელს. ამით საქართველომ მაქსიმალურად უნდა აიცილოს მოსალოდნელი რისკები.

ძირითადი ტექსტი

საინტერესოა, თუ რა მდგომარეობაში შეხვდა საქართველო მსოფლიოში შექმნილ არაორდინალურ ეკონომიკურ მდგომარეობას და რა რისკების და გამოწვევების წინაშე დგას ჩვენი ქვეყანა. მდგომარეობის შეფასების და წარმოდგენის მიზნით მოვიყვანთ და განვიხილავთ რამდენიმე ძირითად მაკროეკონომიკურ პარამეტრს.

წარმოდგენილი მონაცემებიდან (იხ. ცხრილი 1) ჩანს, რომ 2015 წლისათვის მთლიანი ექსპორტის ოდენობამ 2.2 მილიარდი აშშ დოლარი შეადგინა, იმპორტმა კი-7.3 მილიარდი ამერიკული დოლარი. უარყოფითი სავაჭრო ბალანსის ოდენობამ 5.1 მილიარდი ამერიკული დოლარი შეადგინა. 2015 წლისათვის საქართველოს ძირითად სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებთან უარყოფითი სავაჭრო სალდო გააჩნდა. უარყოფითი სავაჭრო ბალანსის ეს ოდენობა საქართველოა მნიშვნელოვან უარყოფით ეკონომიკურ მოვლენებს იწვევს და ქვეყნის მდგრად ეკონომიკურ განვითარებას საფრთხეებს უქმნის. სავაჭრო ბალანსის მხრივ 1995 წლიდან დაწყებული უარყოფითი ტენდენცია შენარჩუნდა მომდევნო წლებშიც. განვიხილოთ 2019 წლის ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრები.

ცხრილი 1

საქართველოს ექსპორტისა და იმპორტის სტრუქტურა ქვეყნების მიხედვით 2015 წლისათვის

ქვეყნები	ექსპორტი (ათასი აშშ დოლარი)	წილი მთლიან ექსპორტში (%)	იმპორტი (ათასი აშშ დოლარი)	ხვ. წილი მთლიან იმპორტში (%)	სალდო +/-
აშშ	104,228.3	4.7	254,089.2	3.5	-149,806.9
რუსეთი	162,885.6	7.4	625,714.4	8.6	-462,828.8
იაპონია	3,304.0	0.1	212,212.3	2.9	-208,908.1
ჩინეთი	125,803.2	5.7	587,298.9	8.0	-461,495.7
დანარჩენი აზია	907,538.2	41.2	2,784,301.8	38.1	-1,876,763.6
ევროკავშირის ქვეყნები	644,729.9	29.3	2,082,429.4	28.5	-1,437,699.5
დანარჩენი ქვეყნები	255,699.2	11.6	758,362.2	10.4	-502.662.9
სულ:	2,204,188.6	100	7,304,165.1	100	-5,099.976.5

წყარო: ცხრილი შედგენილია ავტორის მიერ, სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების მიხედვით

ცხრილი 2

საქართველოს ექსპორტისა და იმპორტის სტრუქტურა
ქვეყნების მიხედვით 2019 წლისათვის

ქვეყნები	ექსპორტი (ათასი აშშ დოლარი)	წილი მთლიან ექსპორტში (%)	იმპორტი (ათასი აშშ დოლარი)	წილი მთლიან იმპორტში (%)	საღირსე +/-
აშშ	132,251.4	3.5	678,728.4	7.1	-546,477.0
რუსეთი	496,974.1	13.1	977,025.7	10.3	-480,051.6
იაპონია	12,291.9	0.3	257,299.4	2.7	-245,007.5
ჩინეთი	223,129.7	5.9	858,587.7	9.0	-635,460.0
დანარჩენი აზია	1,677,309.1	44.2	3,287,347.4	34.5	-1,610,038.3
ევროკავშირის ქვეყნები	819,242.4	21.5	2,407,237.3	25.3	-1,587,995.0
დანარჩენი ქვეყნები	437,250.9	11.5	1,050,683.3	11.1	-613,432.4
სულ:	3,798,449.5	100	9,516,911.3	100	-5,718,461.8

წყარო: ცხრილი შედგენილია ავტორის მიერ, სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების მიხედვით

წარმოდგენილი მონაცემებიდან (იხ.ცხრილი 2) ჩანს, რომ 2019 წლისათვის მთლიანი ექსპორტის ოდენობამ 3.8 მილიარდი აშშ დოლარი შეადგინა, იმპორტმა - 9.5 მილიარდი ამერიკული დოლარი ხოლო უარყოფითი სავაჭრო ბალანსის ოდენობამ 5.7 მილიარდი ამერიკული დოლარი შეადგინა (სავაჭრო დეფიციტი 2015 წლისათვის 5.1 მილიარდი აშშ დოლარი იყო). საქართველოს, 2019 წელს, ისე როგორც შესადარ 2015 წელს (ასევე 1995 წლიდან), თავის ძირითად სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებთან უარყოფითი სავაჭრო საღირსე გააჩნდა. აღნიშნული უარყოფითი ტენდენცია სამწუხაროდ 2020 წელსაც შენარჩუნებულია.

როგორც ცნობილია, რაც უფრო ღიაა ქვეყანა და გახსნილია მისი ფინანსური ბაზრები, უფრო მეტი შესაძლებლობა ეძლევა ქვეყანას

გადადგას შესაბამისი ქმედითი ნაბიჯები ქვეყნის სავაჭრო დეფიციტის ან პროფიციტის შესაბამისად. განსაკუთრებით ცუდ მდგომარეობაში არიან ის ქვეყნები, რომლებიც უფრო მეტი საქონლის იმპორტს ანხორციელებენ ქვეყანაში ექსპორტთან შედარებით, ანუ როდესაც ქვეყანას უარყოფითი წმინდა ექსპორტი აქვს. ასეთ პირობებში მყოფი ქვეყნები იძულებულნი არიან მოიზიდონ უცხოელი ინვესტორები ან ისესხონ ფული სხვა ქვეყნებიდან, რათა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესონ მაკროეკონომიკური მდგომარეობა. მეტად საინტერესო სურათს მივიღებთ თუ განვიხილავთ საქართველოს საგადასახდელი ბალანსის გარკვეული წლების (2015 და 2019 წწ) მიხედვით.

საქართველოს საგადასახდელო ბალანსი 2015 წლისათვის
(მლრდ აშშ დოლარი)

მიმდინარე ანგარიში		
ექსპორტი	2.2	
იმპორტი	7.3	
სავაჭრო ბალანსი (დეფიციტი -/პროფიციტი+) (1)	-5.1	
ინვესტიციებიდან მიღებული შემოსავალი	0.27	
ინვესტიციებზე გადახდები	1.1	
ინვესტიციებისგან წმინდა შემოსავალი (2)	-0.83	
წმინდა ტრანსფერტული გზავნილები (3)	-0.0014	
მიმდინარე ანგარიშის სალდო (დეფიციტი -/პროფიციტი+) (1)+(2)+(3)	-5.9314	
კაპიტალის ანგარიში		
უცხოელების მფლობელობაში არსებული საქართველოს აქტივების ზრდა (4)	2.83	
საქართველოს მფლობელობაში არსებული უცხოური აქტივების ზრდა (5)	1.18	
კაპიტალის ანგარიშის სალდო (დეფიციტი -/პროფიციტი+) (4)-(5)	+1.65	
სხვაობა:	დეფიციტი -4.28	

წყარო: ცხრილი შედგენილია ავტორის მიერ, სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების მიხედვით

წარმოდგენილი მონაცემებიდან (იხ.ცხრ. 3) ჩანს, რომ 2015 წელს სავაჭრო ბალანსის დეფიციტმა 5.1 მლრდ. აშშ დოლარი შეადგინა. 2015 წელს საქართველოში ინვესტიციებიდან მიღებულმა შემოსავალმა შეადგინა 0.27 მლრდ. აშშ დოლარი, ხოლო ინვესტიციებზე გადახდებმა 1.1 მლრდ. დოლარი, სხვაობამ კი -0.83 მილიარდი. ტრანსფერტული გზავნილები საქართველოდან 1.4 მილიონი აშშ დოლარის ფარგლებში დაფიქსირდა. თუ წმინდა გადახდები დანარჩენი მსოფლიოსგან დადებითია, მაშინ ქვეყანას მიმდინარე ანგარიშის პროფიციტი აქვს, ხოლო თუ წმინდა გადახდები დანარჩენ მსოფლიოსთან უარყოფითია, მაშინ ქვეყანას მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი აქვს.

საქართველოს 2015 წლის მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი 5.93 მლრდ. ამერიკულ დოლარს შეადგენს. რაც შეეხება კაპიტალის ანგარიშს, 2015 წელს უცხოელების მფლობელობაში არსებული აქტივების ზრდამ 2.83 მლრდ. ამერიკული დოლარი შეადგინა, ხოლო საქართველოს მფლობელობაში არსებული აქტივების ზრდამ, კი 1.18 მლრდ. დოლარი. პროფიციტი 1.65 მლრდ დოლარით განისაზღვრა. სულ 2015 წელს მიმდინარე ანგარიშის (-5.9 მლრდ. აშშ დოლარი) და კაპიტალის ანგარიშის (+1.65 მლრდ. აშშ დოლარი) გათვალისწინებით დეფიციტმა შეადგინა -4.28 მლრდ. აშშ დოლარი, რაც 2015 წლის მშპ-ის 28.7%-ია.

საქართველოს საგადასახდელო ბალანსი 2019 წლისათვის
(მლრდ აშშ დოლარი)

მიმდინარე ანგარიში		
ექსპორტი	3.8	
იმპორტი	9.5	
სავაჭრო ბალანსი (დეფიციტი -/პროფიციტი+) (1)	-5.7	
ინვესტიციებიდან მიღებული შემოსავალი	0.4	
ინვესტიციებზე გადახდები	1.9	
ინვესტიციებისგან წმინდა შემოსავალი (2)	-1.5	
წმინდა ტრანსფერტული გზავნილები (3)	-0.00366	
მიმდინარე ანგარიშის სალდო (დეფიციტი -/პროფიციტი+) (1)+(2)+(3)	-7.2	
კაპიტალის ანგარიში		
უცხოელების მფლობელობაში არსებული საქართველოს აქტივების ზრდა (4)	1.9	
საქართველოს მფლობელობაში არსებული უცხოური აქტივების ზრდა (5)	0.77	
კაპიტალის ანგარიშის სალდო (დეფიციტი -/პროფიციტი+) (4)-(5)	+1.13	
სხვაობა:	დეფიციტი	-6.07

წყარო: ცხრილი შედგენილია ავტორის მიერ, სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების მიხედვით

წარმოდგენილი მონაცემებიდან (იხ.ცხრ.4) ჩანს, რომ 2019 წელს სავაჭრო ბალანსის დეფიციტმა 5.7 მლრდ აშშ დოლარი შეადგინა, ინვესტიციებისგან მიღებულმა შემოსავალმა 0.4 მლრდ აშშ დოლარი, ხოლო ინვესტიციებზე გადახდებმა კი 1.9 მლრდ აშშ დოლარი.

2019 წელს უცხოელების მფლობელობაში არსებული საქართველოს აქტივების ზრდა 1.9 მლრდ ამერიკულ დოლარს, ხოლო საქართველოს მფლობელობაში არსებული უცხოური აქტივების ზრდა 0.77 მლრდ. ამერიკულ დოლარს შეადგენდა, სხვაობამ 1.13 მლრდ. ამერიკული დოლარი შეადგინა. სულ 2019 წელს მიმდინარე ანგარიშის (-7.2 მლრდ. აშშ დოლარი) და კაპიტალის ანგარიშის (+1.13 ლრდ. აშშ დოლარი) გათვალისწინებით დეფიციტმა

შეადგინა -6.07 მლრდ.აშშ დოლარი, რაც 2019 წლის მშპ-ის 34.2 %-ია.

ცნობილია, რომ სავაჭრო დეფიციტი ქვეყნის მაკროეკონომიკურ მდგომარეობას მნიშვნელოვნად აუარესებს. ამიტომ ამ შემთხვევაში ქვეყნები დეფიციტის აღმოსაფხვრელად სხვადასხვა მეთოდებს იყენებენ. კერძოდ: აწესებენ სავაჭრო ბარიერებს იმპორტირებულ საქონელზე. ზრდიან ქვეყნის შიგნით წარმოებული იმ პროდუქციის ხარისხს და მიმზიდველობას, რომელიც ექსპორტისათვისაა განკუთვნილი, ანუ ქვეყნები ატარებენ მნიშვნელოვან ეკონომიკურ რეფორმებს ამ მიმართულებით.

უარყოფითი სავაჭრო დეფიციტის პირობებში ქვეყანაში მნიშვნელოვნად მცირდება ცენტრალური ბანკის განკარგულებაში არსე-

ბული უცხოური ვალუტის რეზერვები. ბოლო 25 წლის განმავლობაში სურათი არ იცვლება - ექსპორტის შედეგად მიღებული უცხოური ვალუტა მიემართება იმპორტის შედეგად წარმოშობილი ვალდებულებების დასაფინანსებ-

ლად. ასეთი პრაქტიკა მნიშვნელოვნად აუარესებს ქვეყნის საერთო მაკროეკონომიკურ მდგომარეობას, რაც მთლიანობაში ჩვენს ეროვნულ ვალუტაზე (ლარი) უარყოფითად აისახება.

ცხრილი 5

საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალური რეზერვების და მშპ-ის მონაცემები აშშ დოლარებში

წლები	რეზერვი (მლრდ აშშ დოლარი)	მთლიანი შიდა პროდუქტი (მლრდ აშშ დოლარი)	რეზერვების წილი მშპ-სთან (%)	რეზერვები მოსახლეობის ერთ სულზე (აშშ დოლარი)
2006 წლის 31 დეკემბრისთვის	0.930	7.7	11.7	211
2010 წლის 31 დეკემბრისთვის	2.3	11.6	19.8	523
2015 წლის 31 დეკემბრისთვის	2.5	14.9	16.7	671
2018 წლის 31 დეკემბრისთვის	3.3	17.6	18.7	885

წყარო: ცხრილი შედგენილია ავტორის მიერ, სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების მიხედვით

2006 წლიდან, 2019 წლამდე საქართველოს ეროვნული ბანკის რეზერვები 930 მლნ აშშ დოლარიდან, 3.3 მლრდ აშშ დოლარამდე გაიზარდა (იხ.ცხრ. 5). რეზერვების წილი ქვეყნის მშპ-სთან მიმართ 2006-2019 წლების პერიოდში 11.7%-დან 18.7%-მდე ფარგლებში მერყეობს. რაც შეეხება მოსახლეობის ერთ სულზე გაანგარიშებით ეროვნული ბანკის რეზერვების ოდენობას, იგი 211 აშშ დოლარიდან (2006 წელი) 885 აშშ დოლარამდე გაიზარდა (2018 წელი). ეროვნული ბანკის რეზერვების შემცირებაზე მრავალი ფაქტორი მოქმედებს. აქედან მნიშვნელოვანია წმინდა ექსპორტის უარყოფითი სალდო და კაპიტალის ანგარიშის დეფიციტი.

როგორც აღვნიშნეთ, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი ეროვნული ბანკის ოფიციალური რეზერვების შემცირებას იწვევს, ჩვენს შემთხვევაში მდგომარეობაზე კიდევ უფრო ნეგა-

ტიურად აისახება საქართველოში დოლარიზაციის მაღალი კოეფიციენტი. ეროვნული ბანკის მონაცემებით აღნიშნული კოეფიციენტი 2013-2019 წლებში 56%-დან, 69%-მდე მერყეობდა, აქედან ყველაზე მაღალი მონაცემი 2016 წელს დაფიქსირდა - 69,83%, ხოლო მინიმალური 2013 წელს - 55.67%. მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის და დოლარიზაციის მაღალი კოეფიციენტის გამო, საქართველო საგარეო შოკებზე მნიშვნელოვნად დამოკიდებული ქვეყანა ხდება. გლობალური ეკონომიკური კრიზისის და საქართველოში მცურავი სავალუტო კურსის პირობებში, მდგომარეობა კიდევ უფრო არაპროგნოზირებადი შეიძლება გახდეს. კორონავირუსის პანდემიით გამოწვეული ნეგატიური გარემო, მსოფლიოს ქვეყნებს მნიშვნელოვანი ეროვნული ეკონომიკური რეფორმების გატარებისკენ უბიძგებს.

ცხრილი 6

ლარის ნომინალური გაცვლითი კურსის და მშპ-ის

დინამიკა 1996-2019 წლებში

წლები	მშპ (მლრდ აშშ დოლარი)	ლარის კურსი აშშ დოლართან მიმართებაში	ერთ სულ მოსახლეზე მშპ (ათასი აშშ დოლარი)	ერთ სულ მოსახლეზე მშპ-ის ოდენობა ლარში
1996	3.0	1\$=1.26 ლ	0.683	860.58
2000	3.1	1\$=1.97 ლ	0.750	1477.50
2003	3.9	1\$=2.1 ლ	1.00	2100
2005	6.4	1\$=1.81 ლ	1.64	2968.40
2010	11.6	1\$=1.78 ლ	3.00	5340
2012	15.8	1\$=1.65 ლ	4.30	7095
2015	13.9	1\$=2.72 ლ	3.75	10200
2017	15.0	1\$=2.5 ლ	4.00	10000
2018	17.6	1\$=2.5 ლ	4.30	10750

წყარო: ცხრილი შედგენილია ავტორის მიერ, სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების მიხედვით

როგორც ცხრილიდან სჩანს (იხ.ცხრ. 6), 1996 წელს 1 ამერიკული დოლარი ღირდა 1.26 ლარი, 2000 წლიდან ლარმა დაიწყო გაუფასურება და 1 ამერიკული დოლარი 1.97 ლარი გახდა. 2015 წელს 1 ამერიკული დოლარი 2.72 ლარი, ხოლო 2018 წელს კი-2.50 ლარი გახდა. საჭიროა აღინიშნოს, რომ ლარის ნომინალური გაცვლითი კურსის დაცემა ზემოაღნიშნულ მონაცემებთან (დოლარიზაციის მაღალი დონე, გაუარესებული საგადასახდელო ბალანსი) ერთად სხვა მნიშვნელოვანი მაკროეკონომიკური პარამეტრების გაუარესებით არის გამოწვეული.

დღევანდელი მსოფლიო, ფაქტობრივად, აქამდე არნახულ და უჩვეულო ომშია ჩაბმული - მასში 3-ჯერ მეტი სახელმწიფო მონაწილეობს, ვიდრე მეორე მსოფლიო ომში. მსოფლიო ეკონომიკა დიდწილად კვლავ დაპაუზებულია - შემცირებულია გლობალური მოთხოვნა და გლობალური მიწოდება, ზარალი ათეულ ტრილიონობით დოლარს აღწევს. გაიზარდა უმუშევრობა. უკვე 2020 წლის პირველი კვარტლის ბოლოს მსოფლიოში საჭაერო ტრანსპორტის მგზავრთა რაოდენობა თითქმის რვა-

ჯერ შემცირდა (არჩვამე, 2020).

მდგომარეობა მართლაც არაორდინალურია, გამომდინარე აქედან მიღებული გადაწყვეტილებებიც არაორდინალური უნდა იყოს. მთავრობის მიერ ყველაფერი უნდა გაკეთდეს იმისათვის, რათა უახლოეს მომავალში არ შემცირდეს ბიუჯეტის შემოსავლები. ამისათვის კი ქმედითი ნაბიჯებია გადასადგმელი. შექმნილი მდგომარეობიდან გამომდინარე აუცილებელია ახალი საინვესტიციო პაკეტების შეთავაზება შიგა და გარე ინვესტორებისათვის, საინვესტიციო პროცესების დაჩქარების და ბიუჯეტში საკუთარი შემოსულობების მობილიზების მიზნით (ჩიხლაძე, 2020).

დასკვნა

მსოფლიოში შექმნილი ვითარების გათვალისწინებით. საქართველოს საერთო მაკროეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით სწრაფად უნდა გატარდეს შესაბამისი რეფორმები. ამ პროცესში ხელისშემწეელი ფაქტორი იქნება თანამედროვე გლობალურ მსოფლიოში არსებული მნიშვნელოვანი

პრობლემები. ქმედითი ნაბიჯებია გადასადგმელი ქვეყანაში დოლარიზაციის კოეფიციენტის შემცირების მიმართულებით;

მიუხედავად იმისა, რომ სხვადასხვა საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები, სხვა ქვეყნებთან შედარებით, საქართველოს ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ პოზიტიურ პროგნოზებს აკეთებენ, ეს დამშვიდების უფლებას არ გვაძლევს. მსოფლიოში და საქართველოში შექმნილი მძიმე ეპიდემიოლოგიური და სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე, ქვეყნის ყველა დონეზე (ცენტრალური, რეგიონული, მუნიციპალური), სწრაფად უნდა მოხდეს უკვე არსებული და მოქმედი სტრატეგიული განვითარების გეგმების კორექტირება.

კორონავირუსის გავრცელებამდე არსებული საქართველოს ეკონომიკური მდგომარეობის ანალიზიდან გამომდინარე ნათლად იკვეთება სწრაფი, დროში მკაცრად გაწერილი, ეროვნული ეკონომიკური პოლიტიკის გატარების აუცილებლობა. სწორედ გატარებულმა რეფორმებმა უნდა უზრუნველყოს კორონავირუსის პანდემიით გამოწვეული ნეგატიური ეკონომიკური მდგომარეობის გაჯანსაღება და 2021 წლიდან ეკონომიკის მდგრადი განვითარება. საქართველოს გააჩნია საჭირო რესურსი (ინტელექტუალური, ბუნებრივი, სტრატეგიული მდებარეობა) იმისათვის, რომ გაუმკლავდეს მსოფლიო პანდემიით გამოწვეულ ნეგატიურ შედეგებს და გადადგას ქმედითი ნაბიჯები ეკონომიკის სტაბილიზაციის უზრუნველსაყოფად.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. არჩვაძე, ი. (2020). კორონაპანდემია – გლობალური მოვლენა, რომელიც მასშტაბებით მსოფლიო ომის მასშტაბებს უტოლდება. საერთო გაზეთი №6;
2. ჩიხლაძე, ნ. (2020). ქალაქების ეკონომიკა და პანდემიის გამოწვევები. ქუთაისის უნივერსიტეტი. URL: <https://www.unik.edu.ge/News/1040?fbclid=IwAR3jt9FocF25Z6gS6VheJHWGO-Edpp6-sCvCk0ZtM5uCF6TagSRegH11LFo> (ხელმისაწვდომია: 25.11.2020)
3. საქართველოს ეროვნული ბანკი. URL: www.nbg.gov.ge
4. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური URL: www.geostat.ge (ხელმისაწვდომია: 25.11.2020)
5. საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო URL: www.economy.ge (ხელმისაწვდომია: 25.11.2020)
6. საქართველოს მთავრობა URL: www.gov.ge (ხელმისაწვდომია: 25.11.2020)